

Мельник Катерина,
здобувачка магістерського рівня вищої освіти
за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, спеціалізації 016.01 Логопедія,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ**

Демократизація та гуманізація суспільства, реалії нашого життя вимагають зміни ставлення людей до навколишньої дійсності. Це складний процес, який передбачає руйнування стійких стереотипів у сфері соціальних та професійних відносин. Особливо актуальна зазначена дана проблема для педагогічної діяльності. Збільшення кількості дітей з особливими освітніми проблемами потребує перебудови підходів до навчання й виховання. Концепція перебудови передбачає принципову зміну поглядів на дитину, позбавляючись існуючих стереотипів і установок, на яких переважно будуються дії педагога.

Інклюзивне навчання є важливим напрямом розвитку сучасної освіти, спрямованим на забезпечення рівного доступу до навчання для всіх дітей, включаючи дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Ефективність інклюзії значною мірою залежить від науково обґрунтованого психолого-педагогічного супроводу, який базується на різних теоретичних підходах і стикається з певними проблемами у практичній реалізації.

Протягом останнього десятиліття вітчизняні науковці, зокрема, В. Бондар, Т. Євтухова, І. Іванова, А. Колупасєва, В. Ляшенко, В. Панок, О. Савченко, О. Столяренко, А. Шевчук, та інші присвятили свої праці дослідженням проблеми залучення дітей з особливими потребами до навчання в закладах загальної середньої освіти, їхня реабілітації та соціалізації до суспільних норм.

Поняття «психолого-педагогічний супровід» у Законі України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» трактується як системна діяльність практичного психолога та корекційного педагога, спрямована на створення комплексної системи клініко-психологічних, психолого-педагогічних і психотерапевтичних умов, що сприяють засвоєнню знань, умінь і навичок, успішній адаптації, реабілітації, особистісному становленню особи, нормалізації сімейних стосунків, її інтеграції в соціум.

Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами – це завжди динамічний процес, цілісна діяльність психологічної служби освітнього закладу, яка складається з декількох взаємопов’язаних компонентів:

- систематичний моніторинг медико-психологічного і психолого-педагогічного статусу дитини в динаміці її психічного розвитку;
- створення оптимальних соціально-психологічних умов щодо ефективного психічного розвитку дітей в соціумі;
- систематична психологічна допомога дітям з порушеннями психофізичного розвитку у вигляді консультування, психокорекції, психологічної підтримки;
- систематична психологічна допомога батькам дітей з проблемами у розвитку;
- організація життєдіяльності дітей з особливими потребами в соціумі з урахуванням їх психічних та фізичних можливостей.

У межах проведеного дослідження психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами було визначено теоретико-методологічні засади корекційно-розвивальних заходів, які базуються на наступних принципах:

1. Культурно-історичний, підкреслюється важливість соціального контексту для розвитку дитини, вважаючи, що навчання повинне бути спрямоване на підтримку «зони найближчого розвитку» дитини. У контексті інклюзивного навчання це означає необхідність підтримки дітей з ООП у межах їхніх можливостей, адаптуючи навчальний процес для максимального розвитку;

2. Суб'єктно-діяльнісний, основою якого є визнання дитини як активного суб'єкта, який розвивається через діяльність, взаємодію та особистісний досвід;

3. Цілеспрямованої навчально-пізнавальної діяльності учня, передбачає створення умов, за яких учень стає активним суб'єктом навчання, а педагог та психолог допомагають йому розкрити потенціал через спеціально організовану діяльність;

4. Діяльнісний принцип корекційної роботи базується що розвиток особистості відбувається в процесі активної діяльності, яка є основним механізмом навчання та корекції;

5. Принцип системності визначає важливість взаємодії різних елементів: учителя, психолога, соціального педагога та батьків;

6. Принцип наскрізної спрямованості корекційної роботи є комплексним і довготривалим підходом до психолого-педагогічної підтримки дітей з ООП. Він забезпечує неперервність супроводу, сприяє успішній соціальній адаптації;

7. Принцип нормативності та вікової відповідності застосованих розвивальних завдань (В. Засенко та ін.).

Психолого-педагогічний супровід в умовах освітнього закладу виконує такі функції:

- компенсаторна функція полягає в створенні умов, що забезпечують розвиток дитини з ООП разом зі здоровими дітьми, але в процесі навчання використовують інші засоби та шляхи, «перетворення мінусів дефекту на плюси компенсації»;

- стимулююча функція полягає в активізації дитини в процесі спілкування зі здоровими дітьми;

- розвиваюча функція передбачає створення умов для соціалізації дітей з ООП в товаристві здорових дітей;

- корекційна функція виступає процесом психолого-педагогічної підтримки, маючи на увазі корекцію травмуючих дій на дитину і нейтралізацію чинників, що викликають вторинні або психологічні наслідки дефекту.

Основними викликами психолого-педагогічного супроводу є необхідність підготовки педагогічних кадрів, створення адаптованих та модифікованих програм, розвиток методичного забезпечення. Важливим є формування інклюзивного середовища для дітей ООП, що сприятиме соціалізації та емоційному комфорту.

Перспективи розвитку психолого-педагогічного супроводу пов'язані з удосконаленням освітньої політики, розширенням ресурсного забезпечення, впровадження сучасних технологій та активною співпрацею між фахівцями, батьками та громадою.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>
2. Навчально-методичний посібник «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ». / Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. К.: Видавнича група «Атопол», 2018. с. 100.
3. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: наук.-метод. зб. / за ред. Л.І. Прохоренко. Київ: ФОП «Симоненко О.І.», 2023. Вип. 23. 178с
4. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими потребами в інклюзивному навчанні / Р.П. Попелюшко // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". 2014. №1. С. 109–113.
5. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах Нової української школи / укладачі Литвин І.М., Гавриленко Т.Л., Черкаси: «ЧОПОПП Черкаської обласної ради». 2020. 76 с.